

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Приносът на биоикономиката за постигането на целите на ЕС в областта на климата и енергетиката и на целите на ООН за устойчиво развитие“

(проучвателно становище)

(2018/C 440/07)

Докладчик: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (FI — I гр.)**

Съдокладчик: **Andreas THURNER (AT — III гр.)**

Консултация	австрийско председателство на Съвета, 12.2.2018 г.
Правно основание	член 302 от Договора за функционирането на Европейския съюз проучвателно становище
Решение на Пленарната асамблея	13.3.2018 г.
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони и околна среда“
Приемане от секцията	5.9.2018 г.
Дата на приемането на пленарна сесия	19.9.2018 г.
Пленарна сесия №	537
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	180/1/4

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. ЕИСК счита, че биоикономиката създава добавена стойност за обществото чрез производството, преобразуването и използването на биологични природни ресурси. Преходът към въглеродна неутралност и кръговост ще действа във все по-голяма степен като движеща сила по отношение на биоикономиката, тъй като устойчивата биоикономика има потенциала да генерира едновременно икономически, социални и климатични ползи.

1.2. ЕИСК отбелязва, че биоикономиката допринася за смекчаване на последиците от изменението на климата по няколко начина: чрез задържане на CO₂ от атмосферата в биомаса, чрез съхраняване на въглерод в продукти на биологична основа и чрез замяна на суровини и продукти на основата на полезни изкопаеми с такива на биологична основа.

1.3. Освен това Комитетът посочва, че биоикономиката допринася за постигането на целите на ЕС в областта на климата и енергетиката чрез замяна на изкопаемите горива с биоенергия в производството на електроенергия, енергия за отопление и охлаждане, и в транспорта. Тя допринася и за енергийната ефективност и за сигурността на енергийните доставки.

1.4. ЕИСК е убеден, че биоикономиката играе жизненоважна роля за постигането на цялостните икономически, екологични и социални цели, за които се призовава в Програмата на ООН до 2030 г. (цели за устойчиво развитие или ЦУР). Ролята на биоикономиката е тясно свързана с целите, отнасящи се до промишлеността и селското стопанство, както и до създаването на работни места в тези области.

1.5. Комитетът призовава стратегията на ЕС за биоикономиката да бъде адаптирана, за да се създадат възможно най-благоприятни, съобразени с икономическата, екологичната и социалната устойчивост условия за европейската биоикономика с цел тя да се превърне в конкурентно предимство за ЕС.

1.6. ЕИСК изтъква, че създателите на политики трябва да насърчат устойчивото производство и мобилизиране на биомаса в ЕС и да гарантират стабилна, надеждна и съгласувана рамка за инвестиции в биоикономиката посредством веригите за създаване на стойност. Освен това политиките следва да засилят търсенето на продукти на биологична основа с помощта на обществени поръчки, и да приемат съгласувана рамка за техническите правила и правилата в областта на безопасността и държавната помощ, за да осигурят равни условия на конкуренция за продуктите на биологична основа.

1.7. ЕИСК счита, че научните изследвания и иновациите са ключови фактори за развитието на устойчива на бъдещите предизвикателства биоикономика. Ето защо усилията в областта на иновациите, насърчавани със стратегията за биоикономиката, следва да продължат, като включат и съвместното предприятие „Биотехнологични производства“ (BBI JU).

1.8. Комитетът подчертава решаващата роля на образоването, консултантските услуги, трансфера на знания и обучението, за да се гарантира, че работниците и предприемачите разполагат с необходимата информация и умения. Хората следва да бъдат добре информирани за биоикономиката и да бъдат запознати със своите отговорности, така че да могат да бъдат активни потребители и да вземат устойчиви потребителски решения.

1.9. ЕИСК подчертава, че подходящата инфраструктура е предпоставка за развитието на биоикономиката и тя изисква адекватно финансиране. Необходими са ефективни транспортни системи за осигуряване на достъп до суровини и дистрибуцията на продуктите на пазара.

1.10. ЕИСК препоръчва ЕС да се стреми към глобална система за определяне на цената на въглеродните емисии, която да представлява неутрален и ефективен начин за насърчаване на биоикономиката и обхващане на всички участници на пазара с цел смекчаване на последиците от изменението на климата.

1.11. ЕИСК е убеден, че включването на гражданското общество в инициативи и процедури за вземане на решения в областта на биоикономиката е от първостепенно значение. Комитетът подчертава, че е жизненоважно да се гарантира, че преходът към нисковъглеродна икономика се извършва по справедлив начин.

1.12. ЕИСК изтъква, че една устойчива биоикономика може да се развива успешно само ако възприеме междусекторен подход. Ето защо са нужни съгласуваност и координация на различните политики и цели на ЕС. Важно е също така да се гарантира съгласуваност на мерките на равнището на държавите членки.

2. Контекст

2.1. Австрийското председателство на Съвета отправи искане към ЕИСК да изготви проучвателно становище относно ролята на биоикономиката за постигането на целите на ЕС в областта на климата и енергетиката, както и на целите за устойчиво развитие на ООН (ЦУР). Междувременно ЕИСК е в процес на изготвяне на становище по собствена инициатива относно новите възможности, които разкрива устойчивата и приобщаваща биоикономика за европейската икономика (ССМ/160).

2.2. Същевременно Европейската комисия е в процес на актуализиране на Европейската стратегия за биоикономиката от 2012 г. ЕИСК следи този процес и приветства усилията на Комисията. Европейската комисия определя биоикономиката като „производството на възобновяеми биологични ресурси и преобразуването на тези ресурси и потоци от отпадъци в продукти с добавена стойност като храни, фуражи, продукти на биологична основа и биоенергия“.

2.3. Най-общо казано, биоикономиката означава замяна на изкопаемите горива и суровини с производство на енергия и суровини на биологична основа. Биоикономиката обхваща икономически дейности, които се основават на производството, добива, преобразуването и използването на биологични природни ресурси. Потоците от отпадъци, вторични продукти и остатъци могат да бъдат друг основен източник за доставка на суровини.

2.4. Селското и горското стопанство наред с рибарството имат основна роля за производството на биомаса за по-нататъшна употреба. Широк спектър от отрасли (като горското стопанство, хранително-вкусовата и химическата промишленост, енергетиката, производството на текстил и строителството) превръщат биомасата, включително вторичните суровини, в потребителски стоки или в междинни продукти, предназначени за други отрасли. По правило биоикономиката се основава на обширни вериги за създаване на стойност, включващи транспорта, търговията и други услуги, свързани с гореспоменатите дейности. Освен това биоикономиката включва и екосистемните услуги.

2.5. ЕС е поел ангажимент да намали емисиите на парникови газове до 2030 г. най-малко с 40 % в сравнение с равнищата от 1990 г. ⁽¹⁾ с отделни цели и правила за секторите, включени в търговията с емисии, и за другите сектори. Освен това земеползването, промените в земеползването и горското стопанство, т.е. секторът ЗПЗГС, е включен в рамката до 2030 г. с изискването този сектор да не генерира нетни емисии, а да допринася за целта за увеличаване на поглътителите на въглерод в дългосрочен план. Това отразява изискванията на член 4, параграф 1 от Парижкото споразумение, който призовава „през втората половина на нашия век да се постигне баланс между антропогенните емисии от източници на парникови газове и отстраняването на такива газове от поглътителите“ ⁽²⁾.

2.6. Съгласно целите на ЕС в областта на енергетиката до 2030 г., енергийната ефективност следва да се повиши с 32,5 % в сравнение с предвижданията, като дялът на възобновяемата енергия в общия енергиен микс следва да бъде 32 %, и двата показателя изразени като общи цели на ЕС, а не като цели на държавите членки ⁽³⁾.

2.7. Цел за устойчиво развитие (ЦУР) № 17 на ООН обхваща различни аспекти на икономическите, социалните и екологичните предизвикателства, пред които е изправен светът днес. Макар че нито една от ЦУР не е насочена специално към биоикономиката, тя е свързана с няколко от тези цели.

3. Принос на биоикономиката към целите на ЕС в областта на климата и енергетиката

3.1. Преходът към въглеродна неутралност е огромно предизвикателство и изисква значително намаляване на емисиите, както и увеличаване на съхраняването на въглерод. Устойчивото използване на биологични природни ресурси е ключов елемент в това отношение.

3.2. Биоикономиката допринася за смекчаването на последиците от изменението на климата посредством няколко механизма: улавяне на CO₂ от атмосферата в биомаса посредством фотосинтеза, съхраняване на въглерод в продукти на биологична основа и замяна на суровини и продукти на основата на полезни изкопаеми с такива на биологична основа.

3.2.1. За ефективното поглъщане на CO₂ е необходимо устойчиво нарастване на биомасата. Активното и устойчивото управление на горите и използването на дървесината са ключови елементи в постигането на целите в областта на климата (както вече беше изложено в становище NAT/655 ⁽⁴⁾ относно въздействието на политиките в областта на климата и енергетиката и становище NAT/696 ⁽⁵⁾ относно поделянето на усилията и сектора на земеползването, промените в земеползването и горското стопанство). Един кубически метър дървесина улавя около 1000 kg CO₂. Тъй като само биомасата във фазата на растеж има капацитета да поглъща CO₂, от решаващо значение е да не се определят ограничения за използването на горите, при условие че темповете на дърводобива не надхвърлят тези на залесяването и растежа на горите и се спазват устойчиви практики за управление на горите.

3.2.2. Съществуват няколко вида продукти на биологична основа, като се разработват и нови. Тези продукти могат да съхраняват въглерод, като по този начин го елиминират от атмосферата. Трайните продукти от дървесина, като сгради и качествени мебели, са най-ефективното средство за съхранение на CO₂. При условие че продуктите на биологична основа с по-малка трайност се рециклират, те също не освобождават своето въглеродно съдържание. Освен това в края на своя жизнен цикъл продуктите на биологична основа могат да се използват като биологичен енергиен източник и по този начин да заменят изкопаемите енергийни източници.

3.3. Биоенергията допринася също и за изпълнението на целта на ЕС за енергийна ефективност. Местните топлофикационни системи и устойчивите промишлени централи за комбинирано производство на топло- и електроенергия (КПТЕ) са добри примери за това. Тъй като сградите потребяват значително количество енергия, тяхната енергийна ефективност, наред с използвания енергиен източник, е от голямо значение.

3.4. Транспортът има решаваща роля за постигането на целите в областта на климата. Следователно са необходими всички видове мерки, които допринасят за намаляване на емисиите на парникови газове с оглед на различните нужди и характеристики на отделните видове транспорт (както се посочва в няколко становища на ЕИСК като TEN/609 ⁽⁶⁾ относно „Декарбонизацията на транспорта“).

⁽¹⁾ Вж. Рамка за климата и енергетиката до 2030 г.: https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_en

⁽²⁾ Вж. член 4.1 от Парижкото споразумение: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22016A1019\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22016A1019(01))

⁽³⁾ Вж. изявление на Европейската комисия от 19 юни 2018 г.: http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-18-3997_en.htm.

⁽⁴⁾ Вж. становище NAT/655 относно Въздействието на политиките на ЕС в областта на климата и енергетиката върху развитието на селското и горското стопанство (ОВ С 291, 4.9.2015 г., стр. 1).

⁽⁵⁾ Вж. становище NAT/696 Поделяне на усилията през 2030 г., земеползване, промени в земеползването и горското стопанство (LULUCF) (ОВ С 75, 10.3.2017 г., стр. 103).

⁽⁶⁾ Вж. становище TEN/609 относно Декарбонизация на транспорта (ОВ С 173, 31.5.2017 г., стр. 55).

3.4.1. Електрификацията на транспорта изглежда отбелязва тенденция за възходящо развитие. За да се постигне положително въздействие върху климата, електроенергията трябва да се произвежда с използване на енергийни източници с ниски емисии на парникови газове, включително устойчиви енергийни източници на биологична основа.

3.4.2. Изкопаемите горива в транспорта частично се заменят с устойчиви биогорива. Въпреки повишаващата се електрификация на пътните автомобили, въздухоплаването и корабоплаването, както и тежкотоварният автомобилен транспорт и машините с висока проходимост до голяма степен остават зависими от горивата. В това отношение особено обещаващи са биогоривата от ново поколение.

3.5. Освен ползите за климата използването на биоенергия допринася за наличието на енергия и за сигурността на енергийните доставки. Ако се управлява правилно, биоенергията ще има съществена роля за постигането на основните цели, залегнали в европейската енергийна политика.

4. Принос на биоикономиката към целите за устойчиво развитие (ЦУР)

4.1. Целите за устойчиво развитие ни предизвикват да направим оценка на ролята на биоикономиката не само от гледна точка на климата и енергетиката, но и от цялостна икономическа, социална и екологична гледна точка и с дългосрочна глобална перспектива. Предвид широките перспективи пред биоикономиката са налице взаимовръзки с почти всички 17 ЦУР. Тя обаче допринася по-специално за следните ЦУР: № 1, 2, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14 и 15.

4.2. Биоикономиката има потенциала да генерира икономически растеж и работни места не само в градските, но и в селските райони. Ето защо тя има значителна роля за постигането на ЦУР № 1 (изкореняване на бедността).

4.3. В ЦУР № 2 се призовава за край на глада. Биомасата представлява ограничен ресурс и съществуват взаимовръзки между производството на храни, фуражи и фибри. Необходим е отговорен подход към устойчивата биоикономика, за да се осигури достатъчно производство за различни цели — като приоритет е наличието на храни, и за да се гарантират здрави екосистеми. Средства за постигане на тези цели са принципите на ефективно използване на ресурсите и „кръговост“, както и преходът към хранителни режими с по-високо съдържание на зеленчуци.

4.4. Устойчивата биоикономика допринася за ЦУР 6 (чиста вода и канализация), например чрез поддържането на доброто състояние на горските екосистеми, които са предпоставка за чиста вода.

4.5. ЦУР № 7 (финансово достъпна и чиста енергия) е в основата на биоикономиката. Използването на междинни и отпадъчни потоци осигурява чиста енергия и намалява зависимостта от изкопаеми енергийни ресурси.

4.6. Като цяло биоикономиката има жизненоважна роля за постигане на икономическите и социалните цели. Тя има съществена роля за постигането на ЦУР № 8 (достоеен труд и икономически растеж). Освен това биоикономиката в ЕС може да спомогне за значителното намаляване на зависимостта от внос на изкопаеми суровини, като същевременно насърчава създаването на вътрешна добавена стойност и подкрепя местните вериги за създаване на стойност.

4.7. ЦУР № 9 призовава за значително увеличаване на дела на индустрията в заетостта и БВП, както и за модернизиране на промишлените отрасли с цел те да станат устойчиви, с повишена ефективност на използване на ресурсите и усвояване на повече чисти и екологосъобразни технологии и промишлени процеси. Биоикономиката е тясно свързана с всички тези цели, а устойчивото използване на биомаса може да засили водещата роля на ЕС в промишлеността. Тя има и огромен потенциал за насърчаване на растежа на МСП и за включването им във веригите за създаване на стойност.

4.8. Биоикономиката може да играе важна роля за постигането на ЦУР № 11 (устойчиви градове и общности). Концепцията за приспособени към изменението на климата градове⁽⁷⁾ и благоденствие в градските райони е неразривно свързана с решения, предоставяни от биоикономиката (например строителство с дървен материал или транспорт и централно отопление с ниски емисии).

4.9. Биоикономиката е в състояние да допринесе за ЦУР № 12 (отговорно потребление и производство). Чрез оптимизиране на използването на суровини, екопроектиране и производството на дълготрайни и подлежащи на рециклиране продукти биоикономиката има значителна роля в прехода към кръгова икономика. Повишаването на осведомеността на потребителите обаче се разглежда като важно предварително условие за възприемането на модели за информирано и отговорно потребление и насърчаване на устойчивото производство.

(7) <http://www.climatesmartcities.org/>

4.10. Биоикономиката може да допринесе съществено за смекчаване на последиците от глобалното изменение на климата, както се призовава в ЦУР № 13 (действия в областта на климата) и както вече беше посочено в раздел 3. В допълнение към действията в рамките на Съюза ЕС може да окаже забележимо въздействие в глобален план чрез износа на продукти на биологична основа, решения и експертен опит в областта на климата.

4.11. Накрая, биоикономиката оказва въздействие върху ЦУР № 14 (животът под водата) и № 15 (животът на сушата). Затова в центъра на биоикономиката трябва да бъде отговорното, ефективно и устойчиво използване на природните ресурси.

5. Предпоставки за развитието на биоикономиката

5.1. Биоикономиката допринася в много отношения за постигането както на целите в областта на климата и енергетиката, така и на ЦУР, но трябва да бъдат създадени благоприятни условия, за да се случи това. От една страна, ЦУР подкрепят и подобряват условията, които са необходими за развитие на биоикономиката, а от друга страна, някои ЦУР налагат изисквания, които биоикономиката трябва да изпълни.

5.2. Стратегията на ЕС за биоикономиката трябва да бъде адаптирана към нови пазари, за да се създадат възможно най-благоприятни, съобразени с икономическата, екологичната и социалната устойчивост условия за европейската биоикономика, която се развива и разширява с бързи темпове.

5.3. Преди всичко, създателите на политики трябва да насърчат устойчивото производство и мобилизиране на биомаса в ЕС, а политиката на ЕС за регионално развитие следва да предостави достатъчна подкрепа, за да се гарантира развитието на стопанска дейност в селските райони. Създателите на политики трябва да осигурят също така стабилна, надеждна и съгласувана рамка за инвестиции в биоикономиката, по протежение на целите вериги за създаване на стойност.

5.4. Създателите на политики следва да приемат съгласувана рамка за техническите правила и правилата в областта на безопасността и държавната помощ, за да осигурят равни условия на конкуренция за продуктите на биологична основа. Публичният сектор също играе важна роля в търсенето на продукти на биологична основа чрез обществените поръчки. Инициативи като „Европейска седмица на биоикономиката“ биха могли да спомогнат за навлизането на пазара и взаимното обогатяване на различни проекти.

5.5. Научните изследвания и иновациите са ключови фактори за развитието на устойчива на бъдещите предизвикателства биоикономика, която би могла да се превърне в конкурентно предимство за ЕС. Това следва да се обмисли с оглед на огромния потенциал на новите видове биопродукти — от традиционните продукти от хранителни и влакнодайни култури до новите видове строителни и опаковъчни материали, текстил и химикали и пластмаси на биологична основа. Същото се отнася и за потенциала на растителната селекция и различните вещества, използвани като суровини за биопродукти (напр. лигноцелулоза, растителни масла, нишесте, захар, протеин).

5.6. Усилията в областта на иновациите, насърчавани със стратегията за биоикономиката, следва да продължат, включително съвместното предприятие „Биотехнологични производства“⁽⁸⁾. Експертният център по биоикономика⁽⁹⁾ също следва да играе важна роля за насърчаване на използването на знанията, спомагащи за растежа на биоикономиката. Освен това инициативите и програмите за научни изследвания и иновации следва да станат по-атрактивни за предприятията.

5.7. Ролята на образованието, консултантските услуги, трансфера на знания и обучението е от решаващо значение, за да се гарантира, че работниците и предприемачите притежават необходимата информация и умения, в резултат на което устойчивостта на настоящата стопанска дейност би могла да се увеличи и да се използват новите възможности в областта на биоикономиката.

5.8. В същото време хората трябва да бъдат добре информирани за биоикономиката и да бъдат по-добре осведомени за своите отговорности, така че да могат да бъдат активни потребители и да вземат устойчиви потребителски решения, като се отчита различната степен на готовност на хората от всички възрасти да се адаптират и да променят поведението си. За целта следва да се организират информационни кампании, които да повишават доверието на потребителите в биоикономиката и продуктите на биологична основа.

⁽⁸⁾ <https://www.bbi-europe.eu>

⁽⁹⁾ <https://biobs.jrc.ec.europa.eu>

5.9. Една от важните предпоставки за развитието на биоикономиката е достъпът до суровини. Ето защо е необходима подходяща бизнес среда за селското и горското стопанство, за да се благоприятства наличието и мобилизирането на биомаса. Устойчивото управление на горите, земята и морските ресурси, за което се призовава в ЦУР № 14 и 15, допринася съществено за сигурността на снабдяването със суровини. В този контекст следва да бъде призната и популяризирана съществуващата законодателна и незаконодателна рамка по отношение на устойчивите и възобновяеми суровини в ЕС. Нарастващото използване на междинни и остатъчни продукти като суровина за нови начини на употреба също спомага да се осигури наличието на биомаса. Що се отнася до дребномашабните структури, кооперациите или организациите на производители могат да играят важна роля.

5.10. Друга предпоставка за биоикономиката е подходящата физическа инфраструктура и за тази цел е необходимо подходящо финансиране за енергийна, транспортна и цифрова инфраструктура. Ефективните транспортни системи са от решаващо значение за осигуряването на достъп до суровини и дистрибуцията на продукти на пазарите.

5.11. Що се отнася до глобалните пазари, биоикономиката е тясно свързана с ЦУР № 17, насочена към укрепване на глобалното партньорство за устойчиво развитие. В тази цел се призовава за насърчаване на всеобща, основана на правила, отворена, недискриминационна и справедлива многостранна система за търговия в рамките на СТО. Това е важно за търговията както със селскостопански, така и с промишлени продукти на биоикономиката. В същото време следва да се засили регионалното сътрудничество по протежение на регионалните вериги за създаване на стойност, с цел да се стимулира регионалното развитие.

5.12. С цел стимулиране на развитието на биоикономиката по неутрален начин ЕС следва да се стреми към глобална система за ценообразуване за въглеродните емисии, която да обхване всички участници на пазара и да установи равни условия на конкуренция.

5.13. Включването на гражданското общество в структурите на инициативите и процесите за вземане на решения, свързани с биоикономиката, е от първостепенно значение, за да се засили сътрудничеството между различните фактори в обществото и да се повиши обществената осведоменост относно устойчивата биоикономика.

5.14. Преходът към нисковъглеродна и кръгова икономика представлява огромно предизвикателство и е свързан с дълбоки структурни промени по отношение на засегнатите работни места. Важно е да се гарантира, че този преход ще протече по справедлив начин.

5.15. Една устойчива биоикономика може да се развива успешно само ако възприеме междусекторен подход. Ето защо са нужни съгласуваност и координация на различните политики и цели на ЕС, особено по отношение на климата, околната среда, храните, селското и горското стопанство, промишлеността, енергетиката, кръговата икономика и научните изследвания и иновациите. За целта следва да се създаде многостранна група на заинтересованите страни на високо равнище относно устойчивата биоикономика, която да бъде подкрепена от председателя на Комисията.

5.16. Напредъкът към постигането на ЦУР се измерва и наблюдава с помощта на 232 показателя. Те включват показатели, свързани с климата и енергетиката, но не съществуват специални показатели, свързани с биоикономиката. Затова Комисията следва да разработи най-подходящите показатели с цел придобиване на реалистична и информативна представа за развитието на биоикономиката в ЕС.

Брюксел, 19 септември 2018 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER